

T.C.
SAĞLIK BAKANLIĞI
Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

HALK SAĞLIĞI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ - HSGM SAĞLIK
TEHDİTLERİ ERKEN UYARI VE CEVAP DAİRESİ
BAŞKANLIĞI

15/03/2019 16:48 - 44773052 - 010.04 - 106

00089589297

Sayı : 44773052/
Konu : Yönerge

BAKANLIK MAKAMINA

Erken uyarı ve cevap sistemi, biyolojik, kimyasal, çevresel, radyolojik, nükleer veya henüz nedeni bilinmeyen akut halk sağlığı tehditleri ve halk sağlığı acillerine yönelik olarak hazırlıklılık, erken tespit, doğrulama, risk değerlendirmesi, müdahale ve risk iletişimi süreçlerini kapsayan ve sonuçta morbidite ve mortaliteyi azaltmayı hedefleyen bir sistemdir.

Bu kapsamda ani gelişen halk sağlığı tehditlerine yönelik Erken Uyarı ve Cevap Sistemi'ne ilişkin temel ilke ve bileşenlerin, veri/bilgi toplama ve paylaşım yöntemlerinin, merkez ve taşra teşkilatının görev ve sorumluluklarının, paydaş kurum ve kuruluşlarla iletişim ve koordinasyonun tanımlandığı "Ani Gelişen Halk Sağlığı Tehditlerine Yönelik Erken Uyarı Cevap Sistemi Uygulama Yönergesi"nin yürürlüğe konulması hususunu;

Tensiplerinize arz ederim.

Uygun görüşle arz ederim.

12.03/2019

Prof. Dr. Emine ALP MEŞE
Bakan Yardımcısı

Doç. Dr. Fatih KARA
Genel Müdür

OLUR

14.3.2019

Dr. Fahrettin KOCA
Bakan

Ek: Yönerge (12 sayfa)

ANI GELİŞEN HALK SAĞLIĞI TEHDİTLERİNE YÖNELİK ERKEN UYARI CEVAP SİSTEMİ UYGULAMA YÖNERGESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1- (1) Bu Yönerge;

a) Ani gelişen halk sağlığı tehditlerine yönelik Erken Uyarı Cevap Sistemi'ne (EUCS) ilişkin temel ilke ve bileşenlerin tanımlanması,

b) EUCS kapsamında ani gelişen halk sağlığı tehditleri ile ilgili veri ve bilgilerin toplanması, ulusal ve uluslararası düzeyde paylaşılması, Sağlık Bakanlığı merkez ve taşra teşkilatının, ilgili diğer Bakanlıklar ve diğer kurum ve kuruluşlar ile yapacağı risk yönetimine yönelik faaliyetlerin usul ve esasların belirlenmesi,

c) Ani gelişen halk sağlığı tehditlerinin önlenmesini ve kontrolünü geliştirerek halk sağlığının korunmasına katkıda bulunmak ve uluslararası öneme haiz halk sağlığı tehditleri ile mücadele etmek amacıyla Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü ile Sağlık Bakanlığı merkez ve bağlı kuruluşları, diğer Bakanlıklar ve yerel sağlık kurum ve kuruluşları arasında işbirliği ve koordinasyon için uygun yöntemlerin tanımlanması,

d) Sağlık Bakanlığı merkez ve taşra teşkilatında EUCS hizmetlerini yürütecek idari birimlerin görev, yetki ve sorumluluklarının belirlenmesi amacıyla hazırlanmıştır.

Kapsam

MADDE 2- (1) Bu Yönerge, Bakanlık ve bağlı kuruluşları ile taşra teşkilatının, halk sağlığı tehditlerine yönelik EUCS'ye ilişkin iş ve işlemleri ile faaliyetlerini kapsar.

Dayanak

MADDE 3- (1) Bu Yönerge; 30/05/2007 tarih ve 26537 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Bulaşıcı Hastalıklar Sürveyans ve Kontrol Esasları Yönetmeliği'nin 1 inci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi ve 19 uncu maddesine, 03/05/2012 tarih ve 28281 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Kimyasal, Biyolojik, Radyolojik ve Nükleer Tehlikelere Dair Görev Yönetmeliği'nin 5 inci maddesine, 18/05/2013 tarih ve 28855 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Afet Acil Durum Müdahale Hizmetleri Yönetmeliği'nin 14 üncü maddesinin birinci ve altıncı fıkrasına ve 10/07/2018 tarih ve 1 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 508 inci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4- (1) Bu Yönerge'de;

a) Bakanlık: T.C. Sağlık Bakanlığı'nı,

b) Genel Müdürlük: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü'nü,

c) Daire Başkanlığı: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü Sağlık Tehditleri Erken Uyarı ve Cevap Dairesi Başkanlığı'nı,

ç) Ani Gelişen Halk Sağlığı Tehdidi/Acili/Olayı: İnsan sağlığı için olumsuz sonuçları olabilecek ani başlangıçlı herhangi bir olay ile henüz insanlarda hastalığa yol açmamış ancak enfekte ya da kontamine gıda, su, hayvan, sanayi ürünü vb. ile maruz kalma yoluyla toplum sağlığını tehdit eden olaylar da dahil olmak üzere, salgın yapma potansiyeli olan etkenleri, teşhis edilmiş insan vakası olmamasına rağmen bir halk sağlığı riski oluşturan olayları ve

kitlesel insan hareketlerini, kamuoyu gündeminde yer alan veya Genel Müdürlük tarafından belirlenen diğer olayları,

d) Bilimsel Danışma Kurulu (BDK): Ani gelişen halk sağlığı acil durumu süresince yürütülen konularda alana özel bilgisinden yararlanılacak, Bakanlığa bilgi ve destek sağlayacak, uzman kişilerden oluşan kurulu,

e) Çevresel halk sağlığı riski/tehdidi/olayı: Su, toprak, hava kirliliği ve iklim değişimi gibi ekosistemde ve doğal çevrede meydana gelen ve toplum sağlığını etkileme olasılığı bulunan her türlü olumsuz durumu,

f) Entegre Sürveyans: Halk sağlığı tehditlerine yönelik mevcut personel kaynağı ve mevcut sürveyans kapasitelerinin bir araya getirilerek daha güçlü, verimli ve maliyet etkin ortak kapasite geliştirilmesiyle oluşturulan sürveyans sistemini,

g) Erken Uyarı: Biyolojik, kimyasal, çevresel, radyolojik, nükleer veya kaynağı henüz bilinmeyen risklerin azaltılması veya ortadan kaldırılması amacıyla etken, olay veya durumların erken tespiti, değerlendirilmesi, izlenmesi ve ilgililere bildirilmesi kapsamında yürütülen faaliyetleri,

ğ) Halk Sağlığı Acilleri Operasyon Merkezi: Genel Müdürlükte acil müdahale gerektiren halk sağlığı tehditlerinin ve acil durumlarının izlenmesi ve koordinasyonun sağlanması amacıyla gerektiğinde aktif hale geçirilen merkezi,

h) Hazırlıklılık ve Cevap Planı: Tüm tehlikeler yaklaşımı ile ve ilgili sektörlerle işbirliği içerisinde halk sağlığı tehditlerinden toplumun korunması, hastalık ve ölümlerin önlenmesi, hastalığın yayılmasının sınırlandırılması ve/veya tehdidin ortadan kaldırılması, ekonomik ve sosyal etkilerinin mümkün olduğu ölçüde azaltılması amacıyla merkez ve il düzeyinde hazırlanacak planı,

ı) Kriz: Salgın hastalıklar, doğal afetler, kıtlık, silahlı çatışmalar ve diğer büyük acil durumlar gibi genel olarak geniş bir alanda, bir topluluğun veya büyük bir grup insanın sağlığı, güvenliği veya refahı için kritik bir tehdidi oluşturan olay veya olaylar dizisini,

i) Risk: Olumsuz bir olayın belirli bir zaman diliminde gerçekleşme olasılığı ile olayın yol açabileceği olumsuz etkilerinin şiddetinin birleşimini,

j) Risk Değerlendirmesi: Risk düzeyinin belirlenmesi amacıyla güncel bilginin sürekli ve düzenli toplandığı, değerlendirildiği ve kayıt altına alındığı, tehlike değerlendirmesi, maruz kalma değerlendirmesi ve bağlam değerlendirmesi olmak üzere üç bileşenden oluşan süreci,

k) Risk İletişimi: Karar alma süreci öncesi karar vericilerin, paydaşların ve halkın uygun kararlar alabilmesi için risklerle ilgili uygun bilgilendirme yapılması, bilgi alışverişi ve dağıtımıdır. Olumlu davranış değişiklikleri ve güvenin oluşturulmasını desteklemek amacıyla önemli bir halk sağlığı olayının hazırlıklılık, erken tespit, olay, cevap/müdahale ve iyileşme döneminde ihtiyaç duyulan yetkili kişiler, paydaş kurumlar ile risk altındaki toplumlar arasındaki iletişim ilkeleri, faaliyetleri ve bilgi alışverişi sürecini,

l) Risk Yönetimi: Potansiyel halk sağlığı riskleri ve bu risklerin gerçekleşme olasılıklarının belirlenmesi, risklerin olumsuz etkilerinin azaltılması için hazırlıkların ve uygun eylem planlarının hazırlanması, risk değerlendirmesine bağlı olarak politika seçeneklerinin belirlenmesi, önceliklendirilmesi, uygun cevap/müdahale seçeneklerinin belirlenerek uygulanması süreçlerini,

m) Sağlık Afet Koordinasyon Merkezi (SAKOM): Sağlık Bakanlığı Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü koordinasyonunda ülke genelindeki tüm acil ve afetlerde sağlık hizmetlerinin koordinasyonunun yapıldığı ve 7/24 zamanlı çalışan merkezi,

n) Tehlike: Doğa, teknoloji veya insan kaynaklı olan ve fiziksel, ekonomik, sosyal kayıplara yol açabilecek tüm olayları,

o) Uluslararası Öne Çıkaran Halk Sağlığı Acil Durumları: Uluslararası Sağlık Tüzüğü'nde öngörüldüğü şekilde bir halk sağlığı tehdidinin, uluslararası yayılma yoluyla diğer

Devletler için halk sağlığı riski oluşturduğu ve eşgüdüm içinde uluslararası cevap verilmesini gerekli kıldığı tespit edilen olağandışı olayı,

ö) UST Ulusal Odak Noktası: Uluslararası öneme haiz halk sağlığı acil durumlarında ülke adına DSÖ ve diğer üye ülkelerin UST ulusal odak noktaları ile her an ulaşılabilecek şekilde haberleşmek ve sürveyans, bildirim, giriş kapıları, halk sağlığı hizmetleri ve diğer ilgili sektörlere gerektiğinde bilgi yaymak üzere belirlenmiş ulusal merkezi,

p) Uluslararası Sağlık Tüzüğu (UST 2005): Uluslararası trafik ve ticarete gereksiz müdahaleden kaçınarak halk sağlığı açısından ortaya çıkacak risk ile orantılı ve sınırlı olarak hastalıkların uluslararası yayılmasını önlemeyi, bu hastalıklara karşı korunmayı, yayılmalarını kontrol etmeyi ve halk sağlığı açısından gerekli cevabı vermeyi amaç edinen, DSÖ Anayasası'nın ilgili maddelerine dayanarak 2005 yılında güncellenen ve DSÖ'ye üye ülkeler açısından bağlayıcı olan tüzüğu, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Erken Uyarı ve Cevap Sistemi, İzleme ve Değerlendirme ve Uyarı Düzeyleri

Erken uyarı ve cevap sistemi

MADDE 5- (1) EUCS, biyolojik, kimyasal, çevresel, radyolojik, nükleer veya kaynağı henüz bilinmeyen ve salgın yapma potansiyeli taşıyan; yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası düzeydeki hastalık veya olaylar gibi ani gelişen halk sağlığı tehditleriyle ilgili, entegre sürveyans ile zamanında veri ve bilgi toplayan, riskleri tespit eden, değerlendiren, yayılmasını önleme ve kontrol etmeyi içeren bir sistem olarak Genel Müdürlük tarafından kurulur.

(2) EUCS işlevleri; tüm halk sağlığı tehditlerini kapsama, ilgili paydaşlarla işbirliği, zamanındalık, süreklilik, duyarlılık, olaya özgü olma, olayın yerinde tespiti ve müdahalesine yönelik kapasite, kişisel verilerin korunması, veri güvenirliliği, kanıta dayalı olma, uzman ekip çalışması, şeffaflık ve entegre sürveyans ilkelerine uygun olarak yürütülür.

(3) EUCS ani gelişen halk sağlığı tehdidini ortadan kaldırmaya ve/veya azaltmaya yönelik birbirinin tamamlayıcısı olan hazırlıklılık, erken tespit, olay, müdahale ve normale dönme/iyileştirme dönemlerini kapsar. Temel bileşenler, erken uyarı ve cevap amacıyla genişletilmiş bir sürveyans sistemi ile risk iletişimi, risk değerlendirmesi ve risk yönetimidir. Olayın ulusal düzeyde kriz olarak değerlendirilmesi halinde Halk Sağlığı Acilleri Operasyon Merkezi aktif hale getirilir.

(4) EUCS organizasyon yapısı ve iş süreçleri, yürütülen işlemler sırasında esas alınmak üzere Ek-1'deki İş Akış Şeması'nda gösterildiği şekliyle yürütülür.

EUCS kapsamındaki olaylar

MADDE 6- (1) Halk sağlığı riski taşıyan ve EUCS kapsamında tespit edilen, değerlendirilen ve gerektiği durumda müdahale edilen ve paydaşlara bildirilmesi gereken olay ve durumlar şunlardır;

a) Yayılma potansiyeli olan, önemli hastalık yüküne veya ölümlere yol açabilecek kümelenme, salgın hastalık veya sağlıkla ilgili olaylar,

b) Yeni veya yeniden ortaya çıkan/çıkma olasılığı bulunan hastalık veya durumlar,

c) Ani olarak meydana gelen ve kısa sürede çok sayıda kişiyi etkileme olasılığı bulunan durumlar,

ç) Kişi, yer, zaman analizlerinde sıra dışı aktivite artışının görüldüğu durumlar,

d) Beklenenden fazla ölümlerin tespit edildiği durumlar,

- e) Henüz insanda hastalık oluşturmamış ancak maruz kalmaya bağlı olarak hastalık yapma potansiyeli olan olaylar,
- f) Olası sağlık etkileri bulunabilecek kitlesel insan hareketleri,
- g) Halk sağlığını etkileme potansiyeli olan doğa kaynaklı afetler, beklenmedik hava olayları,
- ğ) Kamuoyunu meşgul eden ve halk sağlığı riski olan diğer sağlık olayları,
- h) Uluslararası öneme haiz halk sağlığı acil durumları.

Erken uyarı düzeyi-0

MADDE 7- (1) 6 ncı maddede yer alan olaylardan birinin veya risk yönetimi gerektiren herhangi bir olayın bulunmadığı durum "Erken Uyarı Düzeyi 0" olarak tanımlanır.

Erken uyarı düzeyi-1

MADDE 8- (1) 6 ncı maddede yer alan olaylardan birinin görülme olasılığının bulunması durumunda "Erken Uyarı Düzeyi 1" olarak tanımlanır ve bilgi paylaşımı yapılır.

Erken uyarı düzeyi-2

MADDE 9- (1) 6 ncı maddede yer alan olaylardan birinin kanıta dayalı veri/bilgiye göre meydana gelme ve toplumu etkileme riskinin yüksek olasılık olduğu durum "Erken Uyarı Düzeyi 2" olarak tanımlanır ve potansiyel tehdit olarak adlandırılır. Bilimsel Danışma Kurulu toplanır, olay değerlendirilir. Hazırlıklılık ve Cevap Planı uygulamaya konulur.

(2) Gerekli olduğu durumda Halk Sağlığı Acilleri Operasyon Merkezi kısmen aktif hale getirilir, SAKOM ile irtibata geçilerek tehdit hakkında bilgilendirme ve raporlama yapılır. SAKOM aracılığıyla İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezi'ne bilgi verilir.

Erken uyarı düzeyi-3

MADDE 10- (1) 6 ncı maddede yer alan olaylardan birinin ani gelişen halk sağlığı tehdidi ile sonuçlanması durumunda "Erken Uyarı Düzeyi 3" olarak tanımlanır ve kesin tehdit olarak adlandırılarak derhal Bilimsel Danışma Kurulu toplanır, olay değerlendirilir. Hazırlıklılık ve Cevap Planı uygulamaya konulur.

(2) Halk Sağlığı Acilleri Operasyon Merkezi 7/24 aktif hale getirilir. Halk Sağlığı Acilleri Operasyon Merkezi tarafından SAKOM ile irtibata geçilerek tehdit hakkında bilgilendirme ve raporlama yapılır. SAKOM aracılığıyla İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezi'ne bilgi verilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Erken Uyarı-Cevap Birimleri ve Görevleri

Uluslararası sağlık tüzüğü (UST) ulusal odak noktası

MADDE 11- (1) EUCS kapsamında UST ile ilişkili faaliyetler UST Ulusal Odak Noktası (UON) İrtibat Kişisi ve Daire Başkanlığının Erken Uyarı Cevap (EUC) Birimi'nden oluşan UST UON tarafından yürütülür. UST UON İrtibat Kişisi, Genel Müdürlük tarafından belirlenen kişidir.

UST ulusal odak noktasının görevleri

MADDE 12- (1) UST UON'nın görevleri şunlardır;

- a) Ulusal düzeyde ilgili kurum ve kuruluşlarla iletişim mekanizmalarını işletir.

b) UST kapsamında ani gelişen halk sağlığı tehditlerine yönelik ilgili kurum ve kuruluşlarla veri/bilgi paylaşır, işbirliği ve koordinasyon içinde gerekli müdahaleleri yürütür ve/veya yürütülmesini sağlar.

c) Uluslararası öneme haiz bir halk sağlığı acili oluşturabilecek olayların değerlendirilmesi ve bildirim için kullanılan karar aracına göre gerekli olan durumları DSÖ'ye bildirim yapma işlevini yürütür.

ç) Ani gelişen halk sağlığı tehditlerini kaynağında sınırlamak için merkezi ve yerel düzeyde EUCS kapasitelerinin güçlendirilmesi çalışmalarını ilgili sektör temsilcileri ile birlikte yürütür. İlgili sektörlerle yasal düzenleme, koordinasyon, sürveyans, cevap/müdahale, hazırlıklılık, risk iletişimi, insan kaynakları kapasitesi, tanı laboratuvarları, sınır giriş noktaları, zoonotik olaylar, kimyasal olaylar, radyolojik ve nükleer olaylardaki kapasiteleri değerlendirir, raporlar. Kapasitelerin geliştirilmesine yönelik faaliyetleri takip eder.

Bilimsel danışma kurulu (BDK)

MADDE 13- (1) Ani gelişen halk sağlığı tehditlerine etkin müdahale amacıyla halk sağlığı tehdidi öncesinde veya tehdit esnasında risk değerlendirmeleri yapan ve risk oluşturan faktörlerle mücadeleye ilişkin tavsiyelerde bulunan, ülkenin hazırlıklılık ve müdahale kapasitesini değerlendiren, alana özgü uzmanlıkları olan kişilerden oluşturulmuş geniş uzman havuzundan acil durum konusuna özel seçilmiş kişilerden oluşturulan kuruldur. BDK'nın üyeleri, görevleri ve çalışma usul ve esasları Genel Müdürlük tarafından belirlenir.

Daire başkanlığının görevleri

MADDE 14- (1) EUCS kapsamında Daire Başkanlığı'nın görevleri şunlardır;

a) Ani gelişen halk sağlığı tehditlerine yönelik EUCS'nin merkez ve yerel düzeyde nasıl yürütüleceğini tanımlar.

b) Ani gelişen halk sağlığı tehditlerine yönelik ulusal jenerik hazırlıklılık ve eylem planlarını hazırlar, tatbikatlar ile yapılan hazırlıkları değerlendirir. Bu Yönerge'nin 6 ncı maddesinde yer alan olay, durum ve hastalıklara ait Bakanlık içi ve Bakanlık dışı kurum ve kuruluşlardan elde edilecek veri ve bilgileri entegre sürveyans kapsamında günlük olarak takip eder, ani gelişen halk sağlığı tehditlerini tespit eder, önceliklendirir, doğrulamasını yapar veya doğrulanmasını sağlar.

c) Doğrulanmış ani gelişen halk sağlığı tehditlerinin risk değerlendirmesini yapar. Risk tipine göre gerekli görüldüğü takdirde Genel Müdürlük ilgili daire başkanlıkları ile Bakanlık ilgili birimleri ve riskin söz konusu olduğu ilin sağlık müdürlüğü, olayın niteliğine göre görev, yetki ve sorumluluğu haiz olan diğer kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcilerinin işbirliği ile lüzumlu hallerde oluşturulacak BDK'nın görüş ve tavsiyelerini dikkate alarak olay özelinde ortak operasyon grubu faaliyetlerini başlatır.

ç) Ulusal düzeyde halk sağlığı risklerini belirler ve önceliklendirir.

d) Halk sağlığı riskinin azaltılması ve/veya ortadan kaldırılmasına yönelik il sağlık müdürlüğünün yürüttüğü çalışmaları ve sonuç raporlarını izler, değerlendirir.

e) Gerektiğinde saha araştırması başlatır ve ihtiyaç halinde ilgili birim ile beraber olaya müdahale eder.

Genel Müdürlük ilgili Daire Başkanlıkları ve birimlerinin görevleri

MADDE 15- (1) Daire Başkanlığı tarafından ani gelişen halk sağlığı tehditleri/acilleri ile ilgili olarak yapılan çağrı ile Zoonotik ve Vektörel Hastalıklar Dairesi Başkanlığı, Aşı ile Önlenebilir Hastalıklar Dairesi Başkanlığı, Bulaşıcı Hastalıklar Dairesi Başkanlığı, Tüberküloz Dairesi Başkanlığı, Mikrobiyoloji Referans Laboratuvarları ve Biyolojik Ürünler Dairesi Başkanlığı, Tüketici Güvenliği ve Halk Sağlığı Laboratuvarları Dairesi Başkanlığı, Çevre

Sağlığı Dairesi Başkanlığı, Göç Sağlığı Dairesi Başkanlığı ve Ulusal Zehir Danışma Merkezi EUCS'ne destek ve entegre olur. Bu kapsamda görevleri şunlardır;

a) Olayın niteliğine göre entegre sürveyans kapsamında görev alanında bulunan veri ve/veya bilgileri zamanında EUC Birimi ile paylaşır ve/veya paylaşılmasını sağlar,

b) Görev alanındaki ani gelişen halk sağlığı tehditleriyle ilgili oluşturulacak ortak çalışma grubu toplantılarına katılır.

c) Görev alanındaki ani gelişen halk sağlığı tehditleriyle ilgili oluşturulacak Bilimsel Danışma Kurulu'na katılır.

ç) Görev alanındaki ani gelişen halk sağlığı tehditleriyle ilgili oluşturulacak salgın inceleme ekiplerinde görev alır.

d) Biyolojik, kimyasal, çevresel, radyolojik ve nükleer kapsamda değerlendirilen olaylar ile ilgili görev alanına giren hazırlıkları ve faaliyetleri yürütür.

e) Halk Sağlığı Acilleri Operasyon Merkezi'nde görev alır.

Bakanlık diğer genel müdürlükleri, diğer Bakanlıklar, diğer kurum ve kuruluşlarla işbirliği ve iletişim

MADDE 16- (1) Daire Başkanlığı, Ek 1'de yer alan Erken Tespit Bileşenleri ve Ek 2'de yer alan erken uyarı ve cevap sistemi merkez ve il düzeyinde iletişim şemalarında yer alan ve gerektiğinde farklı Bakanlık ve kurumlar dahil olmak üzere, halk sağlığı tehditlerinin tespiti, doğrulanması, izlenmesi, risk değerlendirmesi ve müdahale aşamalarında Kurumsal Odak Noktaları aracılığıyla iletişim sağlar ve ilgili birimlerle işbirliğini yürütür.

Halk sağlığı acilleri operasyon merkezi

MADDE 17- (1) Erken Uyarı Düzeyi-3 durumu ve gerektiğinde Erken Uyarı Düzeyi-2 kapsamındaki olaylarda faaliyet göstermek üzere Genel Müdürlük bünyesinde 7/24 çalışma düzeni ile faaliyet gösterebilecek fiziki yapı, teknik donanım, araç ve gereçlerin bulunduğu Halk Sağlığı Acilleri Operasyon Merkezi kurulur.

EUC ortak operasyon grubu

MADDE 18- (1) Gerekli görüldüğü takdirde risk tipine göre Genel Müdürlük ilgili daire başkanlıkları ve riskin söz konusu olduğu ilin sağlık müdürlüğü temsilcilerinin katılımı ile EUC Birimi tarafından ortak operasyon grubu oluşturulur.

(2) Gerektiğinde konunun uzmanlarından BDK oluşturularak ortak gruba dahil edilir.

(3) EUCS kapsamında 6 ncı maddenin (h) bendinde yer alan olay, durum ve hastalıkların tespiti halinde UST UON irtibat kişisi çalışmalara başkanlık eder.

EUCS kapsamında ilde yürütülecek görevler

MADDE 19- (1) EUCS'nin il düzeyindeki görevleri şunlardır;

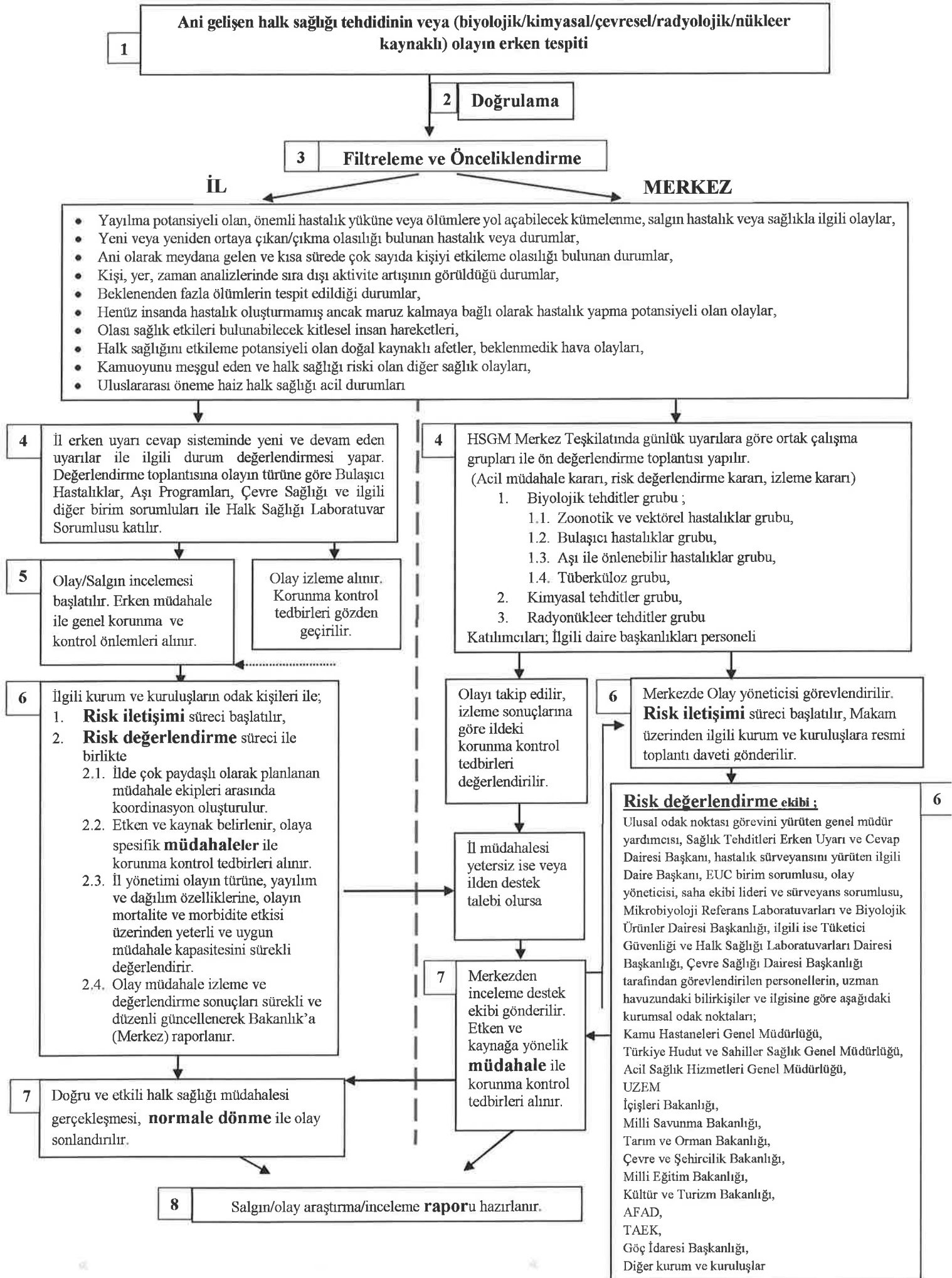
a) EUCS kapsamında potansiyel veya ani gelişen halk sağlığı tehditlerini tespit eder ve önceliklendirir.

b) Yapılacak tespit ve önceliklendirme çerçevesinde gerekli hazırlıkları yapar ve alınacak tedbirleri önceden planlar.

c) Önceliklendirme çerçevesinde ili ilgilendiren tüm sürveyans, veri, bilgi ve analiz raporlarını takip eder. Ani gelişen halk sağlığı tehditlerinin erken tespit, doğrulama, olaya müdahale ve normale dönme aşamalarında elde edilen tüm bilgi ve verilerin her birini her aşamada Genel Müdürlük'te oluşturulan Olay Yönetim Sistemi yazılımı üzerinden bildirir, korunma ve kontrol önlemlerini alır ve/veya alınmasını sağlar, raporlandırır.

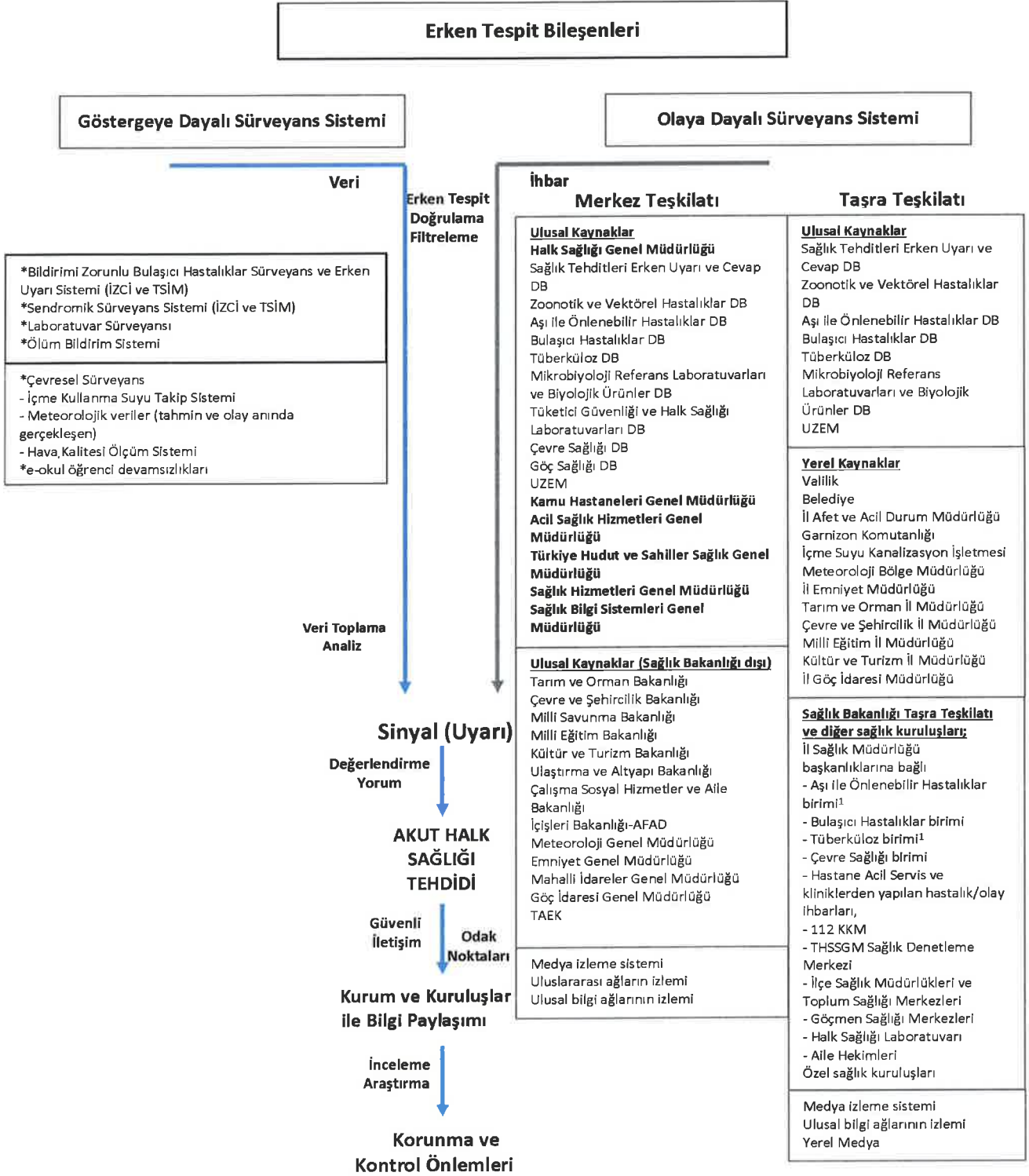
ç) Ani gelişen halk sağlığı tehdidinin tespit edilmesinden itibaren olay sonlanıncaya kadar ilgili paydaşlarla ortak risk değerlendirme toplantılarını Ek-1'e uygun olarak yürütür.

Ek-1. Ani gelişen halk sağlığı tehditlerine yönelik erken uyarı cevap sistemi merkez ve il düzeyindeki özet iş akışı

1 Biyolojik/Kimyasal/Çevresel/Radyolojik/Nükleer kaynaklı olayın erken tespiti

Ani gelişen halk sağlığı tehdidinin veya (biyolojik/kimyasal/çevresel/radyolojik/nükleer kaynaklı) olayların erken tespiti için gerekli veri/bilgiler göstergelere dayalı süreyans ve olaya dayalı süreyans olmak üzere başlıca iki kaynaktan sağlanır (Bkz. aşağıdaki Erken Tespit Bileşenleri Şeması).

¹Teşkilat yapısı içinde mevcut ise

2 Doğrulama: Erken tespit bilgisinin, verilerin doğrulanabileceği kurum odak kişilerini içeren bir liste/tablo oluşturulur. Uyarının doğrulaması en geç 2 saat içinde yapılır.

1. Sendromik surveyans ve hastalık surveyans göstergeleri izlenir ve karşılaştırılır. Uyarılar ile ilişkili tüm analiz sonuçları (göstergeler), yer tabakalarına göre ve yaş gruplarına özel incelenir.
2. Günlük resmi ve resmi olmayan bildirimler ile (günlük ve önceki günlere ait) göstergeler karşılaştırılır.
3. İl olay doğrulamasını yaparken aşağıdaki incelemeleri yapar;
 - 3.1. Olay yerinde (okul, fabrika, yurt, kreş, köy, vs.) inceleme,
 - 3.2. Yapılandırılmış temel epidemiyolojik ön veri-bilgilerin toplanması, vaka sayısı, vakaların sağlık kuruluşuna başvuru zamanı (tarih ve saat), cinsiyete göre, yaş gruplarına göre dağılım, hastaneye yatan, yoğun bakım gerektiren, ölen vaka sayısı, maruziyet öyküsü, seyahat öyküsü (yer, tarih).
 - 3.3. Tanı koyan hekimler ile yapılandırılmış görüşme; semptomlar, bulgular, ortak maruziyet öyküsü, vakaların geldikleri yer bilgisi, semptomların başlangıç zamanı, klinik örnek alınma durumu, yatan hasta bilgisi, ölüm bilgisi,
 - 3.4. İlde veri arka plan doğrulaması; uyarı üreten verinin gönderildiği tarih aralığında AHBS ve HBYS kontrolü; vaka sayılarının kontrolü, bildirimlerin kontrolü varsa laboratuvar inceleme sonuçları,
 - 3.5. Olayı bilgisini doğrulayıcı/destekleyici ek veri bilgilerin diğer kurumlardan toplanması,
 - 3.6. Olay doğrulaması için yapılan tüm değerlendirmelere ait doğrulama rapor bilgisi

3 Filtreleme ve Önceliklendirme: Olay, aşağıdaki özellikli durumlardan birisi olması halinde öncelikli olarak değerlendirilir.

1. Yayılma potansiyeli olan, önemli hastalık yüküne veya ölümlere yol açabilecek kümelenme, salgın hastalık veya sağlıkla ilgili olaylar,
2. Yeni veya yeniden ortaya çıkan/çıkma olasılığı bulunan hastalık veya durumlar,
3. Ani olarak meydana gelen ve kısa sürede çok sayıda kişiyi etkileme olasılığı bulunan durumlar,
4. Kişi, yer, zaman analizlerinde sıra dışı aktivite artışının görüldüğü durumlar,
5. Beklenenden fazla ölümlerin tespit edildiği durumlar,
6. Henüz insanda hastalık oluşturmamış ancak maruz kalmaya bağlı olarak hastalık yapma potansiyeli olan olaylar,
7. Olası sağlık etkileri bulunabilecek kitlesel insan hareketleri,
8. Halk sağlığını etkileme potansiyeli olan doğal afetler, beklenmedik hava olayları,
9. Kamuoyunu meşgul eden ve halk sağlığı riski olan diğer sağlık olayları,
10. Uluslararası öneme haiz halk sağlığı acil durumları.

4 Ön Değerlendirme: Genel Müdürlük Merkez Teşkilatında günlük uyarı türüne özel ortak çalışma grupları ile ön değerlendirme toplantıları yapılır. Toplantı çıktısı müdahale veya izleme kararıdır.

5 Olay/Salgın inceleme basamakları: Gerektiğinde başlatılır (bkz. Bulaşıcı Hastalıklar ile Mücadele Rehberi).

6 Risk iletişimi ve risk değerlendirmesi: Olay ile ilgili elde edilen epidemiyolojik özelliklere ait veri bilgileri ve konu hakkındaki güncel gelişmeleri içeren tüm detaylar ile birlikte olay risk değerlendirmesi yapılır. Olay yöneticisi, yönergenin 6 ıncı maddesinde belirtilen durumlardan biri gerçekleştiğinde mesai

saatleri içinde en geç 3 saat, mesai saatleri dışında en geç 6 saat içinde risk iletişimi ağı yoluyla risk değerlendirme ekibini toplanır. Merkezde risk değerlendirme ekibi EUC birim sorumlusu, olay yöneticisi ve erken uyarı cevap biriminin diğer personeli, saha epidemiyolojisi birimi ekibi, hastalık sürveyansını yürüten ilgili Daire Başkanlığı, Mikrobiyoloji Referans Laboratuvarları ve Biyolojik Ürünler DB., Zoonotik ve Vektörel Hastalıklar DB., Aşı ile Önlenebilir Hastalıklar DB., Bulaşıcı Hastalıklar DB., Tüberküloz DB., Tüketici Güvenliği ve Halk Sağlığı Laboratuvarları DB., Çevre Sağlığı DB., Göç Sağlığı DB. ve UZEM tarafından görevlendirilen uzman personelinden oluşur. İl Sağlık Müdürlüğü EUC odak kişisi ve uzman havuzundaki bilirkişilerin katılımı ile gerçekleştirilir. İlde erken uyarı cevap odak noktası koordinatörlüğünde erken uyarı cevap ekibinin, ilgili birim sorumlularının, diğer kurum ve kuruluşların odak kişilerinin ve gerekli hallerde varsa il uzman havuzundaki ilgili üyelerinin katılımı ile yapılır.

Değerlendirme; hastalığın/olayın görülme olasılığı ve olası etkilerinin/sonuçlarının büyüklüğüne göre yapılır.

Değerlendirme 3 başlıkta ele alınır:

Tehlike Değerlendirmesi: Etken olan patojen, kimyasal madde, ilaç, radyasyon, vb. ve bu etkenin kuluçka süresi, bulaş yolu, patojenite gibi özellikleri değerlendirilir.

Maruz Kalma Değerlendirmesi: Etkilenen kişi sayısı, vakaların yaş, cinsiyet, yerleşim yeri gibi epidemiyolojik özellikleri, semptomları, risk altındaki nüfus, atak hızı, vaka ölüm hızı, toplum bağışıklığı, vb. değerlendirilir.

Bağlam/ortam değerlendirme: Olayın gerçekleştiği ortamın sosyal, ekonomik, teknik-bilimsel, etik, politik ve çevresel yönleri değerlendirilir. Halk sağlığı açısından olay ile ilgili riskin ne olduğuna dair risk soruları oluşturulur ve cevaplanır. Yeni elde edilen bilgi ve veriler ile olay sonlanıncaya kadar risk değerlendirmesi sürekli güncellenir.

Risk değerlendirmesi sonucunda 4 temel karar alınabilir:

- İzlem (Takip) gerektirmiyor: Olay doğrulanmamıştır veya geçerli nedenler ile olay halk sağlığı tehdidi olarak kabul edilmemektedir.
- İzlem (Takip): Olay halk sağlığı açısından risk teşkil etmektedir. Olay henüz sınırlıdır, yerel/sınırlı tehdit oluşturabilir, fakat yerel, ulusal ya da uluslararası öneme haiz değildir. Yeni bilgilere gerek vardır ve sürekli değerlendirme uygun olur.
- Cevap/Müdahale: Olay yerel, ulusal ya da uluslararası halk sağlığı önemine haiz olup acil eylem gereklidir. Olayın büyüklüğüne göre alınması gereken önlemler belirlenir ve uygulanması koordine edilir. İlgili kurum ve kuruluş temsilcilerinin de katılımı ile müdahale ekipleri oluşturulur.
- İzleme son verilmesi: İzlem sırasında yapılan risk değerlendirmesinde çok düşük risk tespit edilen olaylar izlemiden çıkarılır. İzlemine son verilen olaylar ile ilgili gerekli tüm bilgiler kayıt altına alındıktan sonra olay kapatılır.

7 Müdahale ve normale dönme: Kaynak, bulaş yolu ve etkeni belirleme, hastalığa neden olan risk faktörleri ve aralarındaki ilişkileri belirlemek esastır. Yapılan halk sağlığı müdahalesinin her aşamasında; olayın etkisini sınırlandırmak, etkilenen kişi sayısını en aza indirebilmek amacıyla risk değerlendirme sonuçları ile uyumlu korunma ve kontrol tedbirleri planlanır ve ilgili kurumlar ile işbirliği içinde uygulanır. İlde olayın tespiti ve doğrulanmasından itibaren yürütülen tüm faaliyetler Bakanlık olay yönetim sisteminde kayıt altına alınır.

8 Rapor hazırlama: İlgili mevzuat çerçevesinde salgın/olay inceleme raporu hazırlanır.

